

TERRORISTA JELLEGŰ DELIKTUMOK-KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A NUKLEÁRIS TERRORIZMUSRA ÉS ANNAK SZANKCIONÁLÁSÁRA A NEMZETKÖZI, VALAMINT A HAZAI JOGALKOTÁSBAN

Absztrakt

A terrorizmus napjainkban egy olyan globális méretű veszélyforrás, mely egyre növekvő fenyegetést jelent az alapvető jogokra, valamint a demokratikus társadalmakat működtető alapvető elvekre – mind Európa, mind pedig világszerte. Azt az álláspontot képviselem, hogy az elmúlt években, évtizedekben egyre gyakrabban előforduló, különféle országokban megvalósított terrorista jellegű deliktumok szükségszerűvé teszik a téma kutatását, annak feldolgozását. Kiemelendő fontosságúnak tartom a tárgyalandó deliktumokat, hiszen egyre inkább egyfajta, az egész világot veszélyeztető, globális társadalmi problémaként tartható számon, mely sajnos egyre kiszámíthatatlanabb módon szedi áldozatait. Annak ellenére, hogy a 2001. évi tragikus eseményeket követően elindult egy olyan, az egész világ összefogását igénylő kezdeményezés, mely az ilyen és ehhez hasonló cselekmények megelőzését, egy olyan védelmi mechanizmus kialakítását célozta, mely által nem történhet a közeli jövőben ehhez hasonló tragikus esemény, sajnos egészen a mai napig rengeteg hiányosság tapasztalható a terrorista jellegű cselekmények szankcionálásának, valamint megelőzésének vonatkozásában.

Kulcsszavak: büntetőjog, nemzetközi jog, terrorizmus, nukleáris terrorizmus, PNR Irányelv

1. A FOGALOMALKOTÁS NEHÉZSÉGEI

2001. szeptember 11. nemzetközi tragédia, a nemzetközi békét és biztonságot fenyegető deliktum volt. A bekövetkezett tragédiát az Egyesült Államokkal való nemzetközi szolidaritás széles körű, talán példa nélküli kifejeződése követte. Az államok és az egyes nemzetközi intézmények elkötelezték magukat amellet, hogy hatékonyabban együttműködnek a terrorizmus elleni küzdelemben, tekintettel arra, hogy ezen cselekmények egy nemzetközi, globális együttműködést kívánnak.¹

Ezen összefogás hatékonyságát ugyanakkor egészen a mai napig sajnos hátráltatja az a tény, hogy a terrorizmus tekintetében jelenleg egy átfogó definícióról nem beszélhetünk.

A nemzetközi politika és jog képviselőinek általános véleménye, hogy kevés olyan szó létezik, mely „ilyen mértékben pontatlan, szubjektív és politikai viták tárgya, mint a terrorizmus.”²

A 'terror', mint kifejezés a latin nyelvből származtatható, melynek eredeti jelentése ijedtség, félelem, rémület volt. A terror szó modern jelentése a francia forradalomból eredeztethető, a jakobinus rémuralmat fémjelző „la terreur” -ből ered.³ Ugyanakkor véleményem szerint napjainkban, ha ezt a szót halljuk leginkább a borzalom, veszély, erőszak és a fenyegetettség érzetét sugallja, szorongást vált ki a társadalomban.

A terrorizmus pontos fogalommeghatározását nehezíti az a tény, miszerint minden egyes terrorcselekmény által elérni kívánt eredményt, célt, valamint elkövetési módszereket vizsgálva nagy eltérések tapasztalhatók.

A fogalomalkotás tárgyalásával összefüggésben az Európa Tanács 1426/1999. számú ajánlását⁴ tartom kiemelőnek. Ezen dokumentum meghatározása alapján „terrorista cselekmény alatt az egyének vagy

¹ DUFFY, Helen: The 'War on Terror' and the Framework of International Law. Cambridge University Press, New York, 2005. 443. o.

A témában lásd bővebben: GIEBLER, Ferid: Was ist Terrorismus? Annäherung an eine Definition der Internationale Terrorismus auf dem Weg zu einem Globalen Sicherheitsproblem. GRIN Verlag GmbH, 2009. 12-16.o.

² GYÜRŰ Attila, i.m. 2017. 1. o.

³ KANCSAL Kitti: Terrorizmus egykor és ma – avagy a büntetőjog eszközei a terrorizmus elleni harcban, 2013. Elérhető: <https://ujbtk.hu/dr-kancsal-kitti-terrorizmus-egykor-es-ma-avagy-a-buntetojog-eszkozei-a-terrorizmus-elleni-harcban/>. (Letöltés dátuma: 2022. április 14.)

⁴ Recommendation 1426 (1999.), European Democracies Facing up to Terrorism (23 September 1999), para 5.

csoportok által elkövetett olyan vétségeket érti, amelyek az erőszak eszközeihez nyúlnak vagy erőszakkal fenyegetnek egy állam, annak intézményei vagy lakosságával szemben általánosságban, illetve meghatározott egyének által, akik szeparatista törekvések, szélsőséges ideológiák vagy fanatizmus által vezérelve a terror melegágyát szándékoznak megteremteni az állami szervek, meghatározott egyének vagy a társadalom csoportjai körében.”⁵

A NATO az alábbi definíciót alkalmazza jelenleg a különféle terrorcselekmények meghatározására: *„A terrorizmus erő, vagy erőszak személyek vagy vagyontárgyak elleni törvénytelen alkalmazása, illetve azzal való fenyegetés azon célból, hogy kormányokat vagy társadalmakat befolyásoljanak, vagy félemlítsenek meg valamilyen politikai, vallási, vagy ideológiai cél megvalósítása érdekében.”⁶*

Kiemelendőnek tartom a 2001. szeptember 11-i terrorcselekményekre válaszként adott, az Európai Tanács által 2001. szeptember 21-i rendkívüli ülésén megfogalmazott 2001/931/KKBP közös álláspontra.⁷ Ezen dokumentum a terrorcselekményt *„olyan szándékos cselekményként definiálja, melyek a lakosság megfélemlítése, különböző jogellenes kényszer gyakorlása vagy az alapvető politikai, alkotmányos, gazdasági vagy társadalmi felépítés megingatása vagy lerombolása révén súlyos kárt okozhatnak egy országnak vagy nemzetközi szervezetnek.”⁸*

Amint az tehát az előzőekben tárgyalt fogalom meghatározásokból megállapítható, jelenleg nem létezik egy egzakt fogalom meghatározás a terrorista célzatú cselekmények pönalizálására, mely nagy mértékben megnehezíti az e bűncselekmények tekintetében a hatékony együttműködést és a szervezett bűnözést. Meglátásom szerint e tekintetben a legcélravezetőbb egy olyan Európa, illetve világméretű összefogás lenne, mely ezen hiányosságra egy központi, általánosan elfogadott fogalom meghatározással reagál, tekintve, hogy a jelenkori terrorizmus egy olyan mértékű veszélyforrás, mely ellen egy szervezett összefogás, a terrorista jellegű cselekmények központi szintű kriminalizálása szükséges.

2. AZ ENSZ BIZTONSÁGI TANÁCSÁNAK TERRORIZMUSAL KAPCSOLATOS SZABÁLYANYAGA

A terrorista jellegű deliktumok nemzetközi vonatkozású kutatása kapcsán elengedhetetlen annak vizsgálata, hogy milyen módokon kívánja, illetve kívánta kriminalizálni az ENSZ Biztonsági Tanácsa ezen deliktumokat.

Az ENSZ Biztonsági Tanács elsődleges feladataként a nemzetközi béke és biztonság fenntartása tartandó számon, ugyanakkor kiemelő, hogy semmilyen esetben sem avatkozhat be egy adott ország kizárólag belügynek minősülő ügyeibe.

Ezen minőségben számtalan határozat és iránymutatás született az ENSZ Biztonsági Tanácsának részéről a terrorista jellegű deliktumokkal, illetve azok kriminalizálásával összefüggésben.

Az egyik legfontosabb ilyen határozat az 1368/2001-es számú, mely a 2001. szeptemberi támadásokat követően leszögezte, hogy *„minden nemzetközi terrorista cselekmény, valamint szervezet fenyegeti és sérti a nemzetközi békét és biztonságot, így minden demokratikus állam kötelessége az ellenük való határozott fellépés.”⁹*

Egy további, az 1373/2001. számú határozatával az előzőekben említett megállapítás jegyében felállította az Anti-Terrorista Bizottságot, valamint előírta az államoknak, hogy *„minősítsék belső jogukban különösen súlyos bűncselekménynek a terrorcselekményt, és ezen minősítéséhez igazítsák az elkövetőkkel szemben kiszabható büntetéseket is.”¹⁰*

A témában lásd bővebben: BARTKÓ Róbert: A terrorizmus fogalmának bővülése az ENSZ egyezményi rendszerének tükrében. A terrorizmus elleni küzdelem aktuális kérdései a XXI. Században. Gondolat Kiadó, Budapest, 2019, 57-79. o.

⁵ VÁCZI Péter: Az emberi jogok európai egyezménye alkalmazásának gyakorlata a terrorizmus elleni küzdelemben. In: A terrorizmus elleni küzdelem aktuális kérdései a XXI. Században. Gondolat Kiadó, Budapest, 2019, 102. o.

⁶ NATO's military concept for defence against terrorism. Key definitions, terrorism.

⁷ A Tanács közös álláspontra 2001/931/KKBP (2001. december 27.) a terrorizmus leküzdésére vonatkozó különös intézkedések alkalmazásáról.

⁸ A Tanács közös álláspontra 2001/931/KKBP (2001. december 27.) a terrorizmus leküzdésére vonatkozó különös intézkedések alkalmazásáról.

⁹ BARTKÓ Róbert: A terrorizmus elleni küzdelem kriminálpolitikai kérdései. Universitas- Győr Kiadó, Győr, 2011, 44. o.

A témában lásd bővebben: DUFFY Helen: The 'War on Terror' and the Framework of International Law. Cambridge University Press, New York, 2005. 37-40.o.

¹⁰ BARTKÓ Róbert, i.m. 2011. 44. o.

Meglátásom szerint a téma aktualitása és tárgyalásának indokoltságából kifolyólag szükséges annak vizsgálata, hogy jelenleg a terrorcselekmény nemzetközi jogi bűncselekményként definiálandó-e. Ezen kérdésre a választ a Nemzetközi Büntetőbíróságot (ICC ¹¹) alapító, 1998. évi Római Statútum adja meg. Ezen Statútum 5. cikkelye szabályozza azon deliktumokat, melyek jelenleg nemzetközi bűncselekményként definiálandók. Az ICC eljárhat a népirtás, az emberiség elleni bűncselekmények, a háborús bűncselekmények, valamint az agresszió bűncselekményének tárgyában.

A terrorcselekmény deliktuma tehát jelenleg nem sorolandó a nemzetközi bűncselekmények körébe. Annak ellenére – emeli ki Bartkó -, „*hogy az ENSZ Biztonsági Tanácsa az előzőekben bemutatásra került 1368/2001., valamint 1373/2001. számú határozataiban a terrorista személyeket nem deklarálta kifejezetten az emberiség békéje és biztonsága elleni bűncselekmények tetteseinek, illetve nem mondta ki, hogy felelősségre vonásuk nemzetközi jogi alapú, azonban azon generális alapelv kimondásával – melyben már az 1937. évi különféle ENSZ egyezmény- tervezetek úgy közelítettek meg a terrorizmust, mint a nemzetek közös érdekeit sértő és veszélyeztető cselekményeket – és ezen elv továbbfejlesztésével, mely szerint a nemzetközi terrorizmus a nemzetközi békét és biztonságot veszélyeztető cselekmény, elindította a továbblépést abba az irányba, melynek eredményeképp az államhatárokon átívelő terrorcselekmény elérheti a nemzetközi jogi bűncselekményi besorolást.*”¹²

3. A TERRORIZMUS ELLENI KÜZDELEM EURÓPAI UNIÓS ESZKÖZEI

3. 1. PNR Irányelv

A bűnüldözés, az egyes deliktumok megvalósulásának megakadályozása, és a különféle biztonsági intézkedések foganatosítása alapvetően tagállami hatáskörként definiálható. Ugyanakkor az elmúlt években Európát sújtó számos terrortámadás rávilágított arra, hogy a biztonság garantálásához egy Európa szintű összefogásra van szükség.

A terrorizmus elleni küzdelem egyik legjelentősebb eszköze meglátásom szerint jelenleg a PNR Irányelv. Az Európai Parlament és a Tanács 2016. április 21-én fogadta el a PNR irányelvet, mely 2017. május 25-én lépett hatályba.

Az utasnyilvántartási adatállományban (PNR) az utasok által szolgáltatott olyan személyes adatok kerülnek nyilvántartásra, melyeket a légi fuvarozók gyűjtenek be, illetve őriznek meg.¹³ Ilyen adatnak minősül többek között az utas neve, utazásának időpontja, a poggyászára vonatkozó egyes információk, ülőhelyének száma, elérhetősége, valamint a fizetés módja.

Kiemelendő jelentőségűnek tartom az Irányelvet, hiszen központi adatállományként meghatározza azt, hogy milyen módon kezelendők a rendelkezésre álló adatok olyan esetekben, amikor erre terrorcselekmények és egyéb súlyos deliktumok megelőzése, felderítése és azok kivizsgálása, valamint a vádeljárás lefolytatása érdekében van szükség.

Az utasnyilvántartási rendszer kiegészíti azokat a már meglévő eszközöket, melyek a határokon átnyúló bűnözés elleni sikeres küzdelemhez kifejezetten szükségesek.¹⁴

Az Irányelv további pozitívumaként értékelendő, hogy a PNR adatoknak az úgynevezett API¹⁵ adatokkal való együttes használata csökkenti annak a kockázatát, hogy ártatlan, a bűncselekmények elkövetésével kapcsolatba nem hozható személyeket érjenek különféle atrocitások a nyomozati szervek részéről. Ezáltal pedig a nyomozati szervek számára is a pontosabb és gyorsabb fellépés lehetőségét kínálja. Valamennyi tagállamnak létre kell hoznia, vagy ki kell jelölnie egy olyan hatóságot, mely a terrorista bűncselekmények és súlyos bűncselekmények megelőzése, felderítése, nyomozása és a vádeljárás lefolytatása terén illetékes. Hazánkban az 1995. évi CXXV. törvény alapján a Terrorelhárítási Információs és Bűnügyi Elemző Központ¹⁶ az a Hatóság, mely a magyar utasadat információs egységként (HU PIU) funkcionál. Röviden ismertetném az Európai Bíróság 2022. június 21-i ítéletét a PNR Irányelv értelmezésére vonatkozóan.

¹¹ ICC: International Criminal Court.

¹² BARTKÓ Róbert, i.m. 2011. 123. o.

¹³ Európai Tanács, az Európai Unió Tanácsa: Uniós irányelv az utasnyilvántartási adatállományban (PNR) szereplő adatokról.

¹⁴ Európai Tanács, az Európai Unió Tanácsa: Uniós irányelv az utasnyilvántartási adatállományban (PNR) szereplő adatokról.

¹⁵ API adatok: előzetes utasnyilvántartási adatok.

¹⁶ HU PIU. Elérhető: <https://nik.gov.hu/piu> (Letöltés dátuma: 2022. november 7.)

Ezen ítélet értelmében a személyes adatokhoz való hozzáférésnek és azok megőrzésének a feltétlenül szükségesre kell korlátozódnia. A beavatkozást tartalmazó rendelkezéseknek világosan és pontosan kell szabályoznia az általa előírt rendelkezés hatályát és alkalmazását és tartalmaznia kell a személyes adatok visszaélésekkel szembeni védelmére vonatkozó minimumkövetelményeket.

A Bíróság ezen ítéletével összefüggésben kimondta, hogy csak valós – tényleges vagy előre látható – terrorfenyegetettség esetén alkalmazhatja egy uniós tagállam a PNR irányelvet az EU-ba érkező, vagy onnan induló valamennyi járatra.¹⁷

4. A NUKLEÁRIS TERRORIZMUS ELLENI KÜZDELEM JEGYÉBEN SZÜLETETT NEMZETKÖZI SZERZŐDÉSEK

A nukleáris területtel kapcsolatos terrorcselekmények kriminalizálása alapvetően három nagyobb csoportra osztható.

Az első csoportot azon cselekmények képezik, melyek nukleáris létesítmények ellen irányulnak, vagyis amikor egyes terrorista akciókkal nukleáris létesítményeket vesznek célba. A második csoportba mindazon esetek sorolandók, amikor ezen cselekmények nukleáris anyagok felhasználásával történnek. Harmadik csoportként pedig azon akciók említhetők, amikor maguk a terrorista csoportok állítanak elő nukleáris bombákat.¹⁸

Az ENSZ Közgyűlése 1996. december 17-én kelt A/Res. 51/210. számú határozatával létrehozott egy valamennyi tagállam számára nyitva álló ad hoc bizottságot azzal a feladattal, hogy szerződéstervezetet dolgozzon ki a terrorista bombázások leküzdéséről, majd pedig egy másik szerződést a nukleáris terrorizmus visszaszorításáról.¹⁹

A nukleáris terrorizmus visszaszorításáról szóló egyezmény több, mint tíz évig tartó előkészítő munkát követően került elfogadásra, majd 2007. június 7-én lépett hatályba. Jelentősége abban rejlett, hogy a 2001. szeptember 11-i terrortámadásokat követően ez volt az első terrorizmusellenes szerződés.

Ezzel összefüggésben elengedhetetlen az 1996-os A nukleáris fegyverekkel való fenyegetés vagy azok alkalmazásának jogszerűsége tárgyában meghozott tanácsadó vélemény vizsgálata.

Ezen döntésében az ENSZ legfőbb bírói fóruma arra az álláspontra helyezkedett – emeli ki Lamm –, hogy „a nemzetközi jogban nincsenek olyan szabályok, amelyek tiltanak, illetve amelyek megengednék a nukleáris fegyverek alkalmazását, vagy az azokkal való bárminemű fenyegetést.”²⁰ Ugyanakkor azonban a nemzetközi jog mai állapotára tekintettel a Bíróság nem tudott végleges következtetésre jutni azon kérdésben, hogy a nukleáris fegyverekkel való fenyegetés, vagy azok alkalmazása jogszerű-e vagy jogellenes, az önvédelem olyan szélsőséges körülményei között, amikor az állam fennmaradása a tét.²¹

Ez az egyezmény sem tartalmazza a terrorizmus általános definícióját, de a szabályozott területen meghatározza, mi tekinthető a szerződés értelmében nukleáris terrorista akciónak, a következőképp:

„Ezen egyezmény értelmében bűncselekményt követ el az a személy, aki jogellenesen és szándékosan

- a) Radioaktív anyagot készít, vagy birtokol,
  - i. Halál, vagy súlyos testi sértés okozásának szándékával,
  - ii. Azzal a szándékkal, hogy jelentős vagyoni, vagy környezetbéli kárt okozzon,
- b) Bármilyen módon radioaktív anyagot, vagy eszközt használ, vagy megrongál egy nukleáris létesítményt, oly módon, mely ezen cselekményt követően radioaktív anyagokat bocsát ki,
  - i. Halál, vagy súlyos testi sértés okozásának szándékával,
  - ii. Azzal a szándékkal, hogy jelentős vagyoni vagy környezetbéli kárt okozzon,

¹⁷ Deutscher Bundestag: Das Urteil des Europäischen Gerichtshofs vom 21. Juni 2022 zur Auslegung der PNR- Richtlinie. Auswirkungen auf das Fluggastdatengesetz und dessen Anwendung. WD 3- 3000- 100/22.

¹⁸ LAMM Vanda: A nukleáris területet érintő terrorcselekmények visszaszorítására irányuló nemzetközi erőfeszítések. In: A terrorizmus elleni küzdelem aktuális kérdései a XXI. Században, Gondolat Kiadó, Budapest, 2019, 65. o.

¹⁹ LAMM Vanda, i. m. 2019. 70. o.

A témában lásd bővebben: JANKOWITSCH-PREVOR Odette: International Convention for the Suppression of Acts of Nuclear Terrorism. In: Nuclear Energy Agency: Nuclear Law Bulletin No. 76. Volume 2005/2. 7-27.o.

²⁰ LAMM Vanda, i. m. 2019. 71. o.

²¹ LAMM Vanda, i. m. 2019. 73. o.

A témában lásd bővebben: RAUF, Tariq: The entry into force of the Amendment to Convention on the Physical Protection of Nuclear Material. Commentary. SIPRI, 2.

- iii. *Valamint azzal a szándékkal, hogy egy természetes vagy jogi személyt, illetve egy nemzetközi szervezetet valamely cselekmény megtételére, vagy az attól való tartózkodásra kényszerítse.*²²

5. A MAGYAR BÜNTETŐ TÖRVÉNYKÖNYV HATÁLYOS RENDELKEZÉSEI A TERRORISTA JELLEGŰ BŰNCSELEKMÉNYEK VONATKOZÁSÁBAN

A magyar büntetőjogban elsőként az 1978. évi IV. Törvényben jelent meg a terrorcselekmény tényállása. Kiemelendő ugyanakkor, hogy míg ezen törvény még a közrend elleni bűncselekmények körében kívánta önállóan a deliktumot, addig a 2012. évi C. Törvény a Büntető Törvénykönyvről (a továbbiakban: Btk.) már a XXX. Fejezet, közbiztonság elleni bűncselekmények körében rendeli büntetni ezen cselekményeket. A 2001. évi New York-i terrortámadásokat követően azonban hazánkban is történtek jogszabályi módosítások e deliktumok szabályozása körében, így került sor a 2001. évi LXXXIII.²³ törvény megalkotására, mely a terrorizmus elleni hatékonyabb fellépés jegyében módosította az 1978-as Btk-t.

A jelenleg hatályos Btk. tehát már önálló fejezetben a közbiztonság elleni bűncselekmények körében rendeli büntetni a tárgyalandó cselekményeket, melyek a terrorcselekmény, a terrorizmus finanszírozása, valamint a terrorcselekmény feljelentésének elmulasztása.²⁴

5.1. A terrorcselekmény hatályos rendelkezései

A Btk. 314.§-a rendeli büntetni, a közbiztonság elleni bűncselekmények között elsőként ezen tényállást. A terrorcselekmény jogi tárgya az államok, állami szervek, nemzetközi szervezetek kényszermentes cselekvőségéhez, működésük zavartalanságához, a lakosság félelemmentes életviteléhez fűződő társadalmi érdek.²⁵ A bűncselekmény passzív alanya bármely természetes, élő személy lehet. A deliktum elkövetési tárgyai lehetnek egyrészt azok a dolgok, amelyek ellen a Btk. 314.§ (4) bekezdésében felsorolt bűncselekmények irányulnak, másrészt a Btk. 314.§ (2) bekezdésének szövegére tekintettel a más tulajdonát képező jelentős anyagi javak.²⁶

A terrorcselekmény továbbá immateriális bűncselekmény.

A törvény a terrorcselekmény első két alapesetének előkészületét is büntetendővé nyilvánítja, mely esetén súlyosabb büntetéssel fenyeget, amennyiben annak kivitelezésére terrorista csoportban megvalósított elkövetés által kerül sor. A bűnszervezet ma is hatályos szabályozása 2001-ben került megalkotásra, a jelenleg hatályos Btk. 459. § (1) bekezdés 1. pontjában pedig a következőképp kerül definiálásra: *„három vagy több személyből álló, hosszabb időre szervezett, összehangoltan működő csoport, amelynek célja ötévi vagy ezt meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmények elkövetése.”*²⁷

5. 2. A terrorizmus finanszírozása

A terrorizmus finanszírozása egészen 2003. március 1-je óta büntetendő volt a magyar büntetőjogban, mivel a korábbi Btk. a terrorcselekmény tényállásán belül, sui generis bűncselekményként büntetni rendelte a terrorcselekményhez történő, különféle anyagi eszközök szolgáltatását, illetve azok gyűjtését.

Kiemelendő ugyanakkor, hogy az Európa Tanács Pénzmosás Elleni Bizottsága 2010-ben komoly hiányosságokat állapított meg e szabályozást illetően. Egyrészt a Btk. nem rendelte büntetni a terrorizmus finanszírozásának visszaszorítása érdekében azon anyagi eszközök szolgáltatását és gyűjtését, amelyeket olyan jogellenes szándékkal tesznek, hogy azzal, illetőleg abból az önálló terroristát bármilyen módon támogassák. Másrészt a terrorista csoport napi tevékenysége finanszírozásának büntetendősége nem volt egyértelmű, a

²² International Convention for the Suppression of Acts of Nuclear Terrorism, Article 2, 2005.

A témában lásd bővebben: FIDLER, David P. i. m.

²³ 2001. évi LXXXIII. Törvény a terrorizmus elleni küzdelemről, a pénzmosás megakadályozásáról szóló rendelkezések szigorításáról, valamint az egyes korlátozó intézkedések elrendeléséről.

²⁴ FÁBIÁN Péter: A terrorcselekmény büntetőjogi szabályozásának jelene és aktuális kérdései, 2019. Elérhető: <https://ujbtk.hu/dr-fabian-peter-a-terrorcselekmény-buntetojogi-szabalyozasanak-jelene-es-aktualis-kerdesei/>. (Letöltés dátuma: 2022. szeptember 10.)

²⁵ FÁBIÁN Péter, i. m. 2019.

²⁶ BELOVICS Ervin, MOLNÁR Gábor Miklós, SINKU Pál, i. m. 2018. 534. o.

²⁷ BORBÍRÓ Andrea, GÖNCZÖL Katalin, KEREZSI Klára, LÉVAY Miklós: Kriminológia. Wolters Kluwer Kiadó, Budapest, 2019. 625. o.

terrorista csoport napi tevékenységéhez szükséges anyagi eszközök rendelkezésre bocsátása és annak gyűjtése nem volt büntetendő.²⁸ Ezen említett okokra tekintettel rendeli az új Btk. már önálló tényállásként büntetni a terrorizmus finanszírozásának tényállását.

5.3. A terrorcselekmény feljelentésének elmulasztása

Az új Btk. 317.§-a már önálló tényállásban rendeli büntetni a készülő terrorcselekmény feljelentésének elmulasztását. E kötelezettség alól a hozzátartozó sem mentesül. Készülő bűncselekményként az előkészületi vagy kísérleti szakban lévő bűncselekmény definiálható.²⁹

A feljelentési kötelezettség tehát csak *az előkészületi szakban lévő terrorcselekményekhez kapcsolódóan áll fenn és addig tart, amíg a terrorcselekmény elkövetője az eszközcselekmény végrehajtását meg nem kezdte* – emeli ki Fábián.³⁰

A bűncselekmény jogi tárgya a terrorcselekmény elkövetésének megelőzéséhez, valamint a terrorcselekményt előkészítő elkövető büntetőjogi felelősségre vonásához fűződő társadalmi érdek.³¹

5.4. A Szegedi Ítéltábla döntése a terrorcselekménnyel fenyegetés és a közveszéllyel fenyegetés elhatárolásáról

A téma magyar büntetőjogi vizsgálata kapcsán kiemelt jelentőséggel bír a terrorcselekménnyel fenyegetés, valamint a közveszéllyel fenyegetés egymástól való elhatárolása, melyet elsősorban a Szegedi Ítéltábla Bf.III.429/2013/5. ítéletét alapul véve vizsgálók a következőkben.

5.4.1. Történeti tényállás

A terheltet a Kecskeméti Városi Bíróság 2012. július 12-én meghozott ítéletével súlyos testi sértés büntette miatt egy év hat hónap börtönbüntetésre és két év közügyektől eltiltásra ítélte, mely ellen a terhelt fellebbezést jelentett be.³²

A Kecskeméti Törvényszék 2013. június 25-én 13 óra 30 percre tűzte ki a másodfokú nyilvános ülést. A terhelt azzal a céllal vezérelve, hogy a kitűzött tárgyalás elmaradjon – névtelenül – egy kecskeméti nyilvános telefonfülkéből 2013. június 25-én 13 óra 8 perckor felhívta a Bács-Kiskun Megyei Rendőr- Főkapitányság ügyeletét és bejelentést tett, mely szerint amennyiben fél órán belül nem engedik ki a két nappal azelőtt elítélt fiát a börtönből, fel fogja robbantani a bíróság épületét.³³

Ezen megtett bejelentés során két alkalommal megismételte, hogy a követelt intézkedés teljesítésére fél óra áll a hatóságok rendelkezésére.

Ezen bejelentést követően a Bács-Kiskun Megyei Rendőr- Főkapitányság a Kecskeméti Törvényszék, illetve a Kecskeméti Járásbíróság épületeit haladéktalanul kiürítette, mely intézkedések mind a Törvényszék, mind pedig a Járásbíróság vonatkozásában közel 150 dolgozót érintett, akik aznap a munkát sem folytathatták.

Ezt követően a mindkét épületben elvégzett kutatás során robbanóanyagot vagy robbantószeret nem találtak, tekintettel arra, hogy a terhelt ilyet el sem helyezett az épületben.³⁴

A terhelt továbbá 13 óra 30 perckor megjelent a Kecskeméti Törvényszék épületénél, úgy téve, mintha a tárgyalásra menne, majd meggyőződött arról, hogy az elmarad.

A terheltnek továbbá nem volt gyermeke a bejelentés megtétele idején, valamint nem volt a birtokában sem robbanóanyag, sem pedig robbantószer.³⁵

5.4.2. Pertörténet

²⁸ GÖRGÉNYI Ilona, GULA József, HORVÁTH Tibor, JACSÓ Judit, LÉVAY Miklós, SÁNTHA Ferenc, VÁRADI Erika: Magyar büntetőjog - különös rész, XXX. Fejezet. A közbiztonság elleni bűncselekmények. Wolters Kluwer Kiadó, Budapest, 2014.

²⁹ GÖRGÉNYI Ilona, GULA József, HORVÁTH Tibor, JACSÓ Judit, LÉVAY Miklós, SÁNTHA Ferenc, VÁRADI Erika: Magyar büntetőjog különös rész, XXX. Fejezet. A közbiztonság elleni bűncselekmények.

³⁰ FÁBIÁN Péter, i. m. 2019.

³¹ BELOVICS Ervin, MOLNÁR Gábor Miklós, SINKU Pál, i. m. 2018. 535-538. o.

³² DEÁK Zoltán: A Szegedi Ítéltábla döntése a terrorcselekménnyel fenyegetés és a közveszéllyel fenyegetés elhatárolásáról. In: Jogesetek Magyarázata 2014/2. szám, 46. o.

³³ DEÁK Zoltán, i. m. 2014/2. 46. o.

³⁴ DEÁK Zoltán, i. m. 2014/2. 46. o.

³⁵ Uo. 46. o.

Az ügyben illetékes Bács-Kiskun Megyei Főügyészség az elkövetés idején hatályos régi Btk. 261.§ (7) bekezdése szerinti terrorcselekménnyel fenyegetés büntetével vádolta meg a terheltet, mint visszaeső elkövetőt.

A Kecskeméti Törvényszék ezt követően a 2013. szeptember 2-án kelt 11.B.365/2013/3. számú ítéletében a váddal egyezően terrorcselekménnyel fenyegetés tényállásában állapította meg a vádlott bűnösségét, majd ezt követően négy év fegyház fokozatban letöltendő szabadságvesztés büntetésre és öt év közügyektől eltiltásra ítélte.

A törvényszék indokolásában a következő tényekre alapítva állapította meg a terhelt bűnösségét a terrorcselekménnyel fenyegetés büntetében:

- ⇒ Állami szervhez címzett fenyegetés abból a célból, hogy valamit tegyen, vagy ne tegyen;
- ⇒ Btk. 261.§ (9) bekezdése szerinti robbanóanyaggal vagy robbantószerrel való visszaéléssel elkövetett bűncselekmény kilátásba helyezése;
- ⇒ Állami szerv kényszerítése;
- ⇒ A Törvényszék azt állapította továbbá meg, hogy nincs annak jelentősége, hogy rendelkezett-e a terhelt a bíróság felrobbantásához szükséges eszközökkel. Itt került megállapításra továbbá az is, hogy a fenyegetés komolysága vagy komolytalansága a fenyegetés megvalósulása szempontjából közömbösnek tekinthető.³⁶

A Törvényszék tehát úgy foglalt állást, hogy a terrorcselekménnyel fenyegetés deliktuma mind komoly, mind pedig valótlan tartalmú fenyegetéssel is megvalósulhat.

Ezen elsőfokú ítélet ellen a terhelt, illetve védője fellebbezést jelentett be.

Védekezésük lényege – mely alapján véleményük szerint a terhelt cselekménye nem meríti ki a terrorcselekménnyel fenyegetés tényállását – a következő volt:

- ⇒ A terhelt nem rendelkezett robbanószerrel;
- ⇒ A követelése nem volt konkrét;
- ⇒ Nem nevezte meg a fiát, akit a börtönből ki kellett volna engedni;
- ⇒ A fenyegetést nem gondolta komolyan;
- ⇒ Továbbá az egyetlen célja abban merült ki, hogy ügyében a másodfokú nyilvános ülést elhalasszák, mindezekre figyelemmel pedig cselekménye a Btk. 270/A. § (1) bekezdés a, és b, pontja szerinti közveszéllyel fenyegetésnek minősül.³⁷

A Szegedi Ítéltábla a másodfokú eljárás eredményeként az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta és a terhelt cselekményét a Btk. 270/A. § (1) bekezdés b, pontja szerinti közveszéllyel fenyegetés vétségének minősítette, büntetését pedig egy év hat hónap börtön fokozatban letöltendő szabadságvesztés büntetésre és két év közügyektől eltiltásra enyhítette.³⁸

A másodfokon eljáró Ítéltábla a következőkkel érvelt.

Egyetértett az elsőfokú bírósággal annyiban, hogy a terrorcselekménnyel fenyegetés és a közveszéllyel fenyegetés törvényi tényállása között lehetséges egyfajta olyan átfedés megléte, mely szerint a terrorcselekménnyel fenyegetés büntette is elkövethető a közveszéllyel fenyegetést megvalósító nem valós fenyegetéssel is. A terrorcselekménnyel fenyegetés deliktumának megvalósítása esetén azonban az Ítéltábla szerint a fenyegetésnek olyan konkrét követelést kell tartalmaznia, amelyre alapozva a régi Btk. 261.§ (1) bekezdés a, pontja szerinti alapcselekmény, a terrorcselekmény büntette megállapítható lenne.

Ilyen konkrét követelés megfogalmazására ugyanakkor a terhelt részéről nem került sor, tekintettel arra, hogy nem nevezett meg egy olyan konkrét személyt, akinek a kiengedését kéri a börtön épületéből.³⁹

Az Ítéltábla pedig kiemelte, hogy minden esetben szükséges különbséget tenni a terrorista jellegű magatartások, valamint a felelőtlen fenyegetődzéshez kapcsolt követelés között.⁴⁰

5.4.3. A terrorcselekménnyel fenyegetés és a közveszéllyel fenyegetés elhatárolásáról

A közveszéllyel fenyegetés tényállása az 1993. évi XVII. Törvénnyel került a Büntető Törvénykönyvbe beiktatásra.

³⁶ Uo. 47. o.

³⁷ Uo. 47.o.

³⁸ Uo.47.o.

³⁹ Uo.. 47.o.

⁴⁰ Uo. 47.o.

Ezen törvény miniszteri indoklása szerint azon okból kifolyólag volt szükség ezen tényállás megalkotására, hogy minden esetben lehetőség legyen olyan, magukat fel nem fedő személyek büntetőjogi szankcionálására, akik különféle közintézmények ellen olyan fenyegetésekkel élnek, hogy ott robbanószerkezetet helyeznek el.⁴¹ A Btk. 316.§- a a következőképp fogalmaz: „Aki terrorcselekmény elkövetésével fenyeget, büntett miatt két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő”. A tényállásból egyértelműen kitűnik, hogy a jogalkotó azt az esetet igyekszik kriminalizálni, amikor az elkövető terrorcselekmény jövőbeli elkövetését helyezi kilátásba.⁴²

Bartkó megfogalmazása szerint: „A jogalkotó a terrorcselekménnyel fenyegetés tényállásának Btk.-ba emelésével egy tulajdonképpen sui generis „ante- előkészületet” rendelt büntetni abban az esetben, ha a fenyegetés időpontjában az alapesethez kapcsolódó eszközcselekmény megvalósítása még előkészületi szakba sem jutott. Ezáltal a fenyegetés, mint elkövetési magatartás önálló büntetni rendeltsége akkor bír igazán tartalommal, ha az elkövető még semmilyen előkészületként értékelhető magatartást nem fejtett ki a tényleges terrorcselekmény megvalósítása érdekében, de komolyan gondolja annak későbbi, célzatos megvalósítását.”⁴³

Az EBD 2012. B. 14. számú elvi bírósági döntésben a Fővárosi Ítéltábla megváltoztatta a terhelt cselekményének jogi minősítését terrorcselekménnyel fenyegetésről közveszéllyel fenyegetés vétségére. Ezen másodfokú határozat egyfajta mérőföldkőként definiálható a fenyegetés, mint elkövetési magatartás bíróság általi értelmezésében, arra való tekintettel, hogy ezen ügy kapcsán tette egyértelművé a bírói rendszer számára követendő elvvé az Ítéltábla, hogy „az olyan fenyegetés, mely minden alapot, konkrétságot nélkülöz – emeli ki Bartkó –, az eszközcselekmény megvalósításának szándéka tekintetében pedig kifejezetten komolytalannak tekinthető az eset körülményei alapján, nem képezheti a terrorcselekménnyel fenyegetés büntettének megállapítását.”⁴⁴

A Szegedi Ítéltábla döntésének elvi jelentőségű tétele tehát, hogy a terrorcselekménnyel fenyegetés esetén csak az olyan, komoly és konkrét fenyegetés tényállásszerű, amelyben megnyilvánul a terrorcselekmény büntettének speciális elkövetése⁴⁵ – utal rá Deák.

Így tehát a bíróság épületében elhelyezett bomba robbantásával való fenyegetés, amennyiben az elkövető az épületben nem is helyezett el robbanóanyagot, vagy robbanószerzt, sőt azzal nem is rendelkezett, közveszéllyel fenyegetés vétségének megállapítására lehet alkalmas – szövege az Ítéltábla érvelése.⁴⁶

ZÁRÓ GONDOLATOK

Kutatásom során megállapítottam, hogy ugyan annak ellenére, hogy a 2001. szeptember 11-i tragikus események egy éles határvonalat húztak az addig elkövetett terrorista jellegű deliktumok köré, majd ezt követően elindult egy olyan világméretű összefogás, mely ilyen és ehhez hasonló cselekmények hatékony megelőzését, egyfajta védelmi mechanizmus kialakítását célozta, ám a közelmúltban is bekövetkezett terrorista merényletek sajnos azt mutatják, hogy közel sem megfelelő a terrorizmus elleni védekezés.

A tárgyalt nukleáris terrorizmus visszaszorításáról szóló egyezményrel összefüggésben elmondható, hogy az nagyban hozzájárul a nukleáris biztonság növeléséhez, valamint a terrorizmus ezen ága elleni hatékony fellépéshez.

A terrorizmus elleni küzdelem egyik legjelentősebb eszköze meglátásom szerint jelenleg a PNR Irányelv. Kiemelendő jelentőségűnek tartom az Irányelvet, hiszen központi adatállományként meghatározza azt, hogy milyen módon kezelendők a rendelkezésre álló adatok olyan esetekben, amikor erre terrorcselekmények és egyéb súlyos deliktumok megelőzése, felderítése és azok kivizsgálása, valamint a vádeljárás lefolytatása érdekében van szükség. Jelentősége továbbá abban rejlik, amint arra már az előzőkben is utalást tettem – mely a terrorista jellegű bűncselekmények határon átvívelő jellegéből kifolyólag elengedhetetlen –, hogy kiegészíti azon már meglévő eszközöket, melyek a határon átnyúló bűnözés elleni sikeres fellépéshez és küzdelemhez szükségesek.

⁴¹ DEÁK Zoltán: A kényszer, az erőszak és a fenyegetés fogalma és jelentősége a magyar büntetőjogban, Doktori (PhD) értekezés, Szeged, 2017., 168-169. o.

⁴² BARTKÓ Róbert: A terrorcselekmény elkövetésével való fenyegetés a bírói gyakorlat tükrében. Jog – Állam – Politika, 2014/4., 4-5. o.

⁴³ BARTKÓ Róbert: A terrorcselekmény tényállásának értékelése az uniós követelmények tükrében. In: Belügyi Szemle, 2015/7-8., 44.o.

⁴⁴ BARTKÓ Róbert, i. m. 2014/4. 8-9. o.

⁴⁵ DEÁK Zoltán, i. m. 2017. 161. o.

⁴⁶ DEÁK Zoltán, i. m. 2014/2. 48. o.

Egyetértek a Szegedi Ítéltábla által megfogalmazottakkal, miszerint a terrorcselekménnyel való fenyegetés esetén csak az olyan komoly és konkrét fenyegetés tényállásszerű, amelyben megnyilvánul a terrorcselekmény büntetvényének speciális elkövetése. Ebből következően tehát amennyiben egy adott személy bomba robbantásával fenyeget, amennyiben az elkövető az épületben nem helyezett el robbanóanyagot, illetve robbanószeret, sőt azzal nem is rendelkezett, ezen deliktum a közveszéllyel fenyegetés vétségének megállapítására lehet alkalmas.

Meglátásom szerint a legégetőbb probléma továbbra is a terrorizmus globális, általánosan elfogadott definiálásának hiánya.

Meglátásom szerint a tárgyalt bűncselekmények szempontjából egy olyan európai szintű, valamint világméretű összefogásra, egységes szabályozásra lenne szükség, mely konzekvens és együttes fellépést biztosít a közeljövőben az ilyen jellegű merényletek megvalósítása ellen.

Azt az álláspontot képviselem, hogy egy-egy ilyen merénylet nem egy adott ország egyedüli ügye, hiszen kihatással lehet más államok polgáira, valamint adott esetben más országokra is, így egy globális együttműködést és fellépést kíván.

FORRÁSJEGYZÉK

Szakirodalmi források

- [1.] BARTKÓ Róbert: A terrorcselekmény elkövetésével való fenyegetés a bírói gyakorlat tükrében. 2014. Jog – Állam – Politika, 4-5. o.
- [2.] BARTKÓ Róbert: A terrorcselekmény tényállásának értékelése az uniós követelmények tükrében. 2015. In: Belügyi Szemle. 44. o.
- [3.] BARTKÓ Róbert: A terrorizmus elleni küzdelem kriminálpolitikai kérdései. 2011. Universitas- Győr Nonprofit Kft., Győr.
- [4.] BELOVICS Ervin, MOLNÁR Gábor Miklós, SINKU Pál: Büntetőjog II. Különös Rész. Hatodik hatályosított kiadás, 2018. HVG- ORAC, Budapest. 533-558. o.
- [5.] BORBÍRÓ Andrea, GÖNCZÖL Katalin, KEREZSI Klára, LÉVAY Miklós: Kriminológia. 2019. Wolters Kluwer Kiadó, Budapest. 625. o.
- [6.] DEÁK Zoltán: A kényszer, az erőszak és a fenyegetés fogalma és jelentősége a magyar büntetőjogban, Doktori (PhD) értekezés. 2017. Szeged. Elérhető: <http://doktori.bibl.u-szeged.hu/id/eprint/4066/> (Letöltés dátuma: 2023. március 2.)
- [7.] DEÁK Zoltán: A Szegedi Ítéltábla döntése a terrorcselekménnyel fenyegetés és a közveszéllyel fenyegetés elhatárolásáról. 2014. In: Jogesetek Magyarázata 2014/2. szám. Elérhető: <https://jema.hu/article.php?c=315> (Letöltés dátuma: 2023. március 2.)
- [8.] DUFFY, Helen: The 'War on Terror' and the Framework of International Law. 2005. Cambridge University Press, New York.
- [9.] FÁBIÁN Péter: A terrorcselekmény büntetőjogi szabályozásának jelene és aktuális kérdései. 2009. Elérhető: <https://ujbtk.hu/dr-fabian-peter-a-terrorcselekmény-buntetojogi-szabalyozasanak-jelene-es-aktualis-kerdesei/> (Letöltés dátuma: 2023. március 4.)
- [10.] GIEBLER, Ferid: Was ist Terrorismus? Annäherung an eine Definition der Internationale Terrorismus auf dem Weg zu einem Globalen Sicherheitsproblem. 2009. GRIN Verlag GmbH. 12-16. o.
- [11.] GÖRGÉNYI Ilona, GULA József, HORVÁTH Tibor, JACSÓ Judit, LÉVAY Miklós, SÁNTHA Ferenc, VÁRADI Erika: Magyar büntetőjog különös rész, XXX. fejezet - A közbiztonság elleni bűncselekmények. 2014. Wolters Kluwer Kiadó, Budapest.
- [12.] JANKOWITSCH-PREVOR, Odette (2005): International Convention for the Suppression of Acts of Nuclear Terrorism. In: Nuclear Energy Agency: Nuclear Law Bulletin No. 76. Volume 2005/2. 7-27. o. Elérhető: https://www.oecd-nea.org/jcms/pl_14044/nuclear-law-bulletin-no-76-volume-2005/2 (Letöltés dátuma: 2023. március 2.)
- [13.] KANCSAL Kitti: Terrorizmus egykor és ma – avagy a büntetőjog eszközei a terrorizmus elleni harcban. 2013. Elérhető: <https://ujbtk.hu/dr-kancsal-kitti-terrorizmus-egykor-es-ma-avagy-a-buntetojog-eszkozerei-a-terrorizmus-elleni-harcban/> (Letöltés dátuma: 2023. március 14.)
- [14.] LAMM Vanda: A nukleáris területet érintő terrorcselekmények visszaszorítására irányuló nemzetközi erőfeszítések. 2019. In: A terrorizmus elleni küzdelem aktuális kérdései a XXI. Században, Gondolat Kiadó, Budapest. 61-79. o.

- [15.] RAUF, Tariq: The entry into force of the Amendment to Convention on the Physical Protection of Nuclear Material. Commentary. SIPRI, 2. 2006. Elérhető: <https://www.sipri.org/commentary/2016/entry-force-amendment-convention-physical-protection-nuclear-material> (Letöltés dátuma: 2023. március 4.)
- [16.] VÁCZI Péter: Az emberi jogok európai egyezménye alkalmazásának gyakorlata a terrorizmus elleni küzdelemben. 2019. In: A terrorizmus elleni küzdelem aktuális kérdései a XXI. Században, Gondolat Kiadó, Budapest, 97- 118. o.

Normatív források

- [1.] Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/681 irányelve (2016. április 27.) az utas- nyilvántartási adatállománynak (PNR) a terrorista bűncselekmények és súlyos bűncselekmények megelőzése, felderítése, nyomozása és a vádeljárás lefolytatása érdekében történő felhasználásáról (a továbbiakban: PNR irányelv). Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016L0681&from=HU> (Letöltés dátuma: 2023. március 7.)
- [2.] A Tanács közös álláspontja 2001/931/KKBP (2001. december 27.) a terrorizmus leküzdésére vonatkozó különös intézkedések alkalmazásáról.
- [3.] Deutscher Bundestag: Das Urteil des Europäischen Gerichtshofs vom 21. Juni 2022 zur Auslegung der PNR- Richtlinie. Auswirkungen auf das Fluggastdatengesetz und dessen Anwendung. WD 3- 3000-100/22. Elérhető: <https://www.bundestag.de/resource/blob/906594/ca5eb21ee26acfbf0189b1428ddd3e3/WD-3-100-22-pdf-data.pdf> (Letöltés dátuma: 2023. március 8.)
- [4.] International Convention for the Suppression of Acts of Nuclear Terrorism, Article 2. Elérhető: <https://treaties.un.org/doc/db/terrorism/english-18-15.pdf> (Letöltés dátuma: 2023. március 6.)
- [5.] Recommendation 1426 (1999.), European Democracies Facing up to Terrorism (23 September 1999), para 5.
- [6.] 2001. évi LXXXIII. Törvény a terrorizmus elleni küzdelemről, a pénzmosás megakadályozásáról szóló rendelkezések szigorításáról, valamint az egyes korlátozó intézkedések elrendeléséről. Elérhető: <https://mkogy.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a0100083.TV> (Letöltés dátuma: 2023. március 8.).

